

13.03x35.25	1	עמוד 20	ידיעות הקיבוץ	23/03/2012	31354773-3
המדרשה באורני - 100430					

סדר הנשים (בשנה שעברה) במדרשת אורנים. יציאת מצרים משלהן ■ צילום: מדרשת אורנים

הגדת נשים לפסח

בסדר הנשים המסורתי במדרשה ב"אורנים" תוצג נקודת המבט הנשית שנעדרת מהגדת פסח המסורתית, וגם מזו הקיבוצית

סחפה אתה את כל העם על שפת ים סוף. היכן הן כל אותן נשים מופלאות? שואלת נחליאל. "דמויות נשים נעדרות מההגדה, וקולן חסר גם ככותבות וכפרשניות של הסיפור. מחצית מהעם, המחצית הנשית, לא נוכחת ולא שותפה בסיפור המרכזי של התשתית התרבותית של עם ישראל. ההגדה של פסח ארגה לתוכה, במהלך הדורות, קולות רבים. בהגדה שלפנינו אנחנו מבקשות לטוות ולהוסיף אליה עוד חוט - החוט החסר של נשים פועלות וגיבורות, נשים דור-שות ומפרשות".

מה נשתנה בהגדה הנשית?

ד"ר נירה נחליאל: "במדרשים החדשים, שאת כולם כתבו נשים, מתורגם רעיון החירות על-ידי כמה מהפרשניות לשאלת חירותן של נשים, אז והיום. נבנת בהם מידת החירות והשעבוד למוסכמות חברתיות, לסדרי החברה, ולעצמנו. דמויות נשים מוזכרות לסיפור יציאת מצרים, ואליהן מצטרפות נשים מובילות מההיסטוריה היהודית, המקבילות כגון מקום והכרה. המדרשים שאינם עוסקים ישירות בנשים מביאים, מעצם כתיבתם על-ידי נשים, פרשנות הניזונה מניסיון חייהן של אותן נשים, ומנקודת מבטן הייחודית. יש בהם קריאה לשינוי סולם ערכים, לתיקון עולם, לראייה חומלת ואמפתית של הזר והשונה. ויש גם התייחסות לתפקידים האופייניים לנשים - החל מהיריון, לידה ואימהות, ועד לכישול, ניקיון וארגון הבית - ויחד סן אליהם. חלק מהתוספות מבקשות לאזן ולהשלים: ארבע בנות בצד ארבעת הבנים, כוס מרים לצד כוסו של אליהו, ועוד".

דתיים, אפילו מסורתיים, יראו בהגדה קריאת תיגרה, "עשיית דווקא".

חגית אקרמן: "למרות שבחלק מהטקסטים המובאים בהגדה יש, אכן, נימה של כעס, או רצון לתיקון עולם, לנראות ולשויון - אין כאן רצון 'לעשות דווקא', אלא שאיפה להרחיב את הקנון ולאפשר לקולות, לחשיבה ולרמויות הנשייות שנעדרו מההגדה המסורתית - מרים, המיילדות, יוכבד, בת פרעה - לקבל מקום ונראות. מטרה נוספת היא לתת לנשים רבות מודל נשי, שעד עכשיו לא ניתן, לנשים אמיצות, המעוררות הדעות והשראה, הקשורות לסיפור יציאת מצרים. ההגדה הנשית אינה מיועדת להפוך תחליף להגדה המסורתית, ואין כוונה שתהיה הטקסט היחיד ממנו יקראו בסדרה יש כאן הזמנה להוסיף להגדה המסורתית, או לכל הגדה אחרת, כמה מדרשים מ'והיא שעמדה', המביאים את נקודת המבט הנשית שנעדרת בהגדה המסורתית, וגם מזו הקיבוצית".

"אין ספק שבהגדה המסורתית יש הדרת נשים: אף אישה לא מופיעה בה, ולא מצוטטת, כפי שמצוטטים תלמידי די חכמים אחרים", אומרת חגית אקרמן. "בחג, שעוסק כל כולו ביציאה מעבודות לחירות - יש לתת מקום מרכזי לנשים, שבמהלך הסדר הן שקופות למעשה, ועיקר עיסוקן הוא בהכנת הסדר ובכישולים".

לאחרונה ראה אור ספרה של אקרמן: "עושות סדר - סדר פסח לנשים, מבט מגררי" (הוצאת "רסלינג"), המוקדש לזכרה של אהובה בן אהרון ז"ל מראש הנקרה, בו היא חוקרת וסוקרת את תופעת סדרי הנשים, המתקיימים זה 12 שנה ב"ניגון נשים" שבמדרשה ב"אורנים". גם השנה יתקיים סדר כזה, ב-25 במאריס, ולראשונה יקראו (בעיקר תקראנה) משותפתיו ב"היא שעמדה - הגדה של פסח עם מדרש נשי חדש".

"ההגדה החדשה מבקשת לעשות תיקון לדומיננטיות גברית שמתקיימת ברוב הבתים בישראל", אומרת חגית אקרמן. "ולאפשר לנשים לקבל מקום חדש של שותפות בעיצוב התכנים, כדורשות וכמעבירות אקטיביות של סיפור יציאת מצרים שלהן. 'ההגדה לבנה ולבתך'. בהקשר זה, הדרת נשים היא תופעה המתרחשת לא רק במרחב החרדי, אלא גם צאת בלב הקונצנוס - בחג הפסח, כפי שהוא נחגג במאות אלפי משפחות. ההגדה 'היא שעמדה' מבקשת לעשות תיקון להדרה הזאת".

ד"ר נירה נחליאל, שערכה את ההגדה הנשית יחד עם ד"ר ענת ישראל לי (שתיהן מנחות ומובילות מרכזיות ב"ניגון נשים"), מבקשת להזכיר: "על ערש לידתו של העם עמדו המיילדות - נשים אמיצות, שמרדו בצו הכיליון ודאגו להמשכיות החיים, ומרים הנביאה